

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

F84.3

Szerző:

Cím: Budapest dalol

Hely

Idő

1915

Személy

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.
(Hely)

1915. III. 14
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Budapest dalol.

— Divatos nóták. —

A népdalra rossz idők járnak. A magasan repülő daru nem énekel, mert a galambformájú aeroplánra figyelünk; a Maros folyhatik akár milyen csendesen, most a Visztulát nézzük meg a Szávát; a dorozsmai szélmalomnál fontosab- bak azok a malmok, amelyek magaslatáról az el- lenséget lehet megfigyelni. A nótaszerzők kerülik az idilli tájakat és ha rá-ráérnek szerelemre is gondolni, akkor sem feledkeznek meg egy-egy harcias vonatkozásról.

A politikai divat bevonult a daloskertbe. A pörgekalap szives készséggel köszönti a Gott- erhaltet; viselője tudja, hogy a Lajtán túl cilin- derek emelkednek a légbe, amikor felhangzik az Isten áldd meg a magyart. A savoyai herceg in- dulója lelkesedést kelt, de jóra való magyar szö- vege most sincs. A németet sem tanultuk meg. A Wacht am Rhein bevezető soraira ráismertünk, de a mieink csak ott kezdik dalolni, hogy:

Lieb' Vaterland, magst ruhig sein . . .

Elégé ismert, de nem hallatszik tulságo- san a fenyegető nóta:

Megállj, megállj, te kutya Szerbia!

Valamelyes népszichológiai motivuma le- het annak, hogy ezt az élénk ritmusu nótát nem kapták föl eléggé. Bizalmasabb körben sűrűn hallható egy régi nótára keletkezett újabb szöveg:

Piszkáld ki, piszkáld ki,
Piszkáld ki belőle!

A himnuszokat a háboru elején sokat éne- kelték, talán kissé tulmohón. Az is meglehet-

hogyan mi, némileg cinizmusra hajló közönsé- günk unta a sok felállást. De hát egyszerre csak megakadt ez a divat. A kávéházi cigány már megmondója, mielőtt rázendít a Kossuth- nótára. Ez azonban persze csak egészen időleges félretelése a legnépszerűbb daloknak és amikor valami döntően kedvező hír érkezik, hamarosan felhangzik ujjongó ajkokról:

Ferenc József azt üzenté . . .

Közben a városi poéták vetélkednek a nép- kegyeiért. Orfeumok, dalszarnokok primadonnái, hőstenorjai és lírai bonvivantjai folytonosan kreálnak új verseket. Valamennyi „slágernek” indul, de kevés köztük a hosszúéletű.

Azt hisszük most is a szörnyen szorgalmas és termékeny Zerkovitz Béla vezet. Bizony csak amolyan füzfapoéta volt annak idején és csak amolyan naturalista muzsikus. Közben sokat tanult, izléesesebb lett, még pedig nem a népiesség rovására.

Klasszikus példája a tehetségének egyik legjobban sikerült új szerzeménye. A sulyosan beteg fiatalemberről szól, aki a szanatóriumban hallgatja, mit beszélnek a nagy eseményekről. Itt találkozunk ilyen gyanusan poétikus sorral: „Szegény, beteg fiu nem szólhat a tárgyhoz.”

De aztán jön a refrén, igazi tömegszólam:

Nem mehet a háborúba,
Nem dalolhat harci dalt,
Csendesen mondja imáját:
Isten áldd meg a magyart!

De a háboru nem foglalja el a költő min- den gondolatát. Ah, nem: A Hulló falevél szer-

zője betekint ismét a kávéházba, — hová nem- régibe a „léha” járt el „néha-néha,” — és most együtt érez a kaszírfrajjal, aki siratja a maga szöke udvarlóját:

Hogyha ma eljőnnél a kávéházba,
Beszelnék veled, te szöke gyerek!

Ez a nóta különösen tetszetett a „Leg- újabb harci dalok” kiadójának, mert a füzetben kétszer is szerepel egész terjedelmében.

Egy másik versben — nyilvánvalóan Heltai Jenő a fehér ruhákról szóló kis remeké- nek hatása alatt, — a szöke pesti leányról regél, aki a központi pályaudvar indulási oldalánál fehér ruhában bucsuzik a katonájától és aztán a második strófában az érkezési oldalon hiába lesi a legényt. Hát —

Cserélje föl gyászruhával hétéher ruháját.

Azok közt a poéták közt, akik maguk zené- sitik meg ritmusukat, erősen szerepel Sas Náci, akinek Keresem az Istent című dala külön- ösen széles rétegekbe terjedt el. Inkább „dolgo- zik” a demokrata publikumnak, de jobb polgári asztalnál is szívesen látott vendég.

Egészen helyes kis ballada szól a selyem- ruhás leányról, aki nem huzatja meg a harangot a halottjának:

Annak a halottnak nem zúghat a harang,
Nem szólhat az ének, mivel az a legény
Maga vetett véget árva életének.
Ott az a cifra lány, csupa tisztességből,
Ballag most utána, siratja azt, aki
Elátkozta, mert hogy selyem a ruhája,
Selyem a ruhája.

Látnivaló, hogy a prozódia kissé önkényes. Dalolva mégis érvényesül a vers ritmikája.

Sas Nácinak kellő gondja van a háborúra.
Az ő ujonca jó pestiesen szólítja fel a mamáját:

Édes anyám, hagyjon menni,
Ne tartson a könyvével!

És dicséretes határozottsággal jelenti ki:

Harminckettes bakagyerek,
Annak baja sohse lehet!

Sas Náciéval rokon tehetség, — azt is hal-
lottuk, hogy vérbeli rokona, — *Anyos Laci*. Ez
a fiatal póéta azzal tette magát nevezetessé, hogy
egy népdalába beleszötte a római pápa szemé-
lyét. Valami olyasféle sorok voltak:

Inkább elhiszem, hogy a római pápa
Szeretőjét minden este a kapúba várja . . .

Inkább ilyet hisz, sem mint elhinné, hogy
szívének hölgye hűtlenségre vetemednék . . .

Anyos Laci most is talál hangulatot arra
hogy sajnálja kedvesének távozását:

Messze mentél, nagyon messze,
Talán sohse látlak . . .

És egy hősét, akit a nagy kórház udvará-
ban bucsuztatnak:

Nem a golyó vitte sirba,
Csak a szeme volt kisírva,
Bánatában ölte meg a szive.

A háborúnak adózik *Mérey Adolf* is, aki-
nek ereje különben inkább pajzán kis nótákban
rejlik. Aggódo anyával daloltatja a refrént:

Meddig, óh még meddig tart a háború,
Mikor jön már vissza a szegény fiú?
Imádkozom hozzád, édes Istenem,
Épen s egészségben hozd vissza őt nekem.

A zenét *Leopold Ernő* írta, akinek dala az
illetlen macsicsról külföldre is eljutott.

Egészen kedves ötlete van egy dalnak,
amelyet *Kalmár Tibor* szövegére *Reményi Béla*

szerezett. A sanzonett ír az urileányhoz: Az ön
völegénye, a hadnagy, az én barátom volt. A
hadnagy elesett, most már egyikünk sem lehet:

Szép kisasszonyka, ne zokogjon,
A könnyet hagyja énnekem;
Hisz engem megliport az élet,
S a bubánat a végzetem.
Az ön szive még lángragyulhat,
— Az én ajkam már vértelen.
Szép kisasszonyka ne zokogjon, —
A könnyet hagyja énnekem.

A poéták közt találkozunk egy arisztokrata
névvel is: gróf *Wass György* sóhajtozik a leány-
hoz, hogy hát ha megint találkozna:

Az ajkam nem lesz oly beszédes,
Örök hűséget nem fogad,
Hisz úgy sem tudnók visszasírni
Az el nem csókolt csókokat!

Az újabb népdal esküvő-motívumát hasz-
nálja fel *Kovács Károly* nótája:

A te lakodalmad vidám is lesz, szép is,
Hanem azért tudom, sirni fogsz te mégis,
Sirni fogsz te mégis.

Sassy Csabában van poézis. Egészen jól
hangzik a dala, amelyet *Lányi Ernő* zenésített
meg:

Jegyenék közt visz az utam hazáig,
Őszi ködben a két szemem átázik,
Ugy susog itt minden levél a szélben,
Mintha mind egy könnyes szemről,
Sirató nagy szerelemről beszélne.

A háboru a kabaré-poézisnek is ártott,
mint a telivér népdalnak, de azért akad egy
szonon a *Weisz Adél*, a *Bankfiu*, a *Berger Zsiga*
fajából. Ezek egyik hivatott komponistája
Heidelberg Albert, aki most már névben és nyelv-
ben jóra való *Hetényi* lett. A „társaságbeli“ Röné

dalának, amelynek szövegét *Békeffy László*
kabaretista, — a volt szegedi lapszerkesztő fia
írta, — így szól a refrénje:

Röné, óh Röné,
A szívem csak az öné, az öné,
Nézzen már rám csak egyszer édesen,
Ne bánjon hát kegyetlenül velem.
Röné, óh Röné,
Miért nem lehetek az öné,
Hallgasson meg hát, szive hogyha van,
Röné, én megölöm magam.

Egészen jó vetélytársa a német kabaré-
daloknak, aminő például *Irma*, — *Dich liebt die*
ganze Firma.

Közgazdasági szempontból nem éppen
utolsó szerepet játszik ez a poézis. Egy jóra való
Petőfit már kapni egy koronáért. Ezek a dalok
egyenként közel két koronába kerülnek. A zene-
műkiadók erőteljes kartellben védik a maguk ér-
dekeit. Tán a szerzőkét is. Hiszen azelőtt tíz ko-
ronát fizettek egy dalért, most már jelentékeny
előlegeket adnak nótákra, lekötik a kedveltebb
írókat, tantiémeket biztosítanak.

Az orfeumi és kabaretista zenés költészet
fürgőbb, változatosabb, mint a színházi, de hát
persze egy-egy operett-siker annál hatalmasab-
ban tud aztán felülkerekedni. *Kálmán Imre*, aki
Heltai Jenő szövegére *Fedák Sári* szobalányát
és a moziba járó *Bertát*, azt a „nagy libát“ éne-
kelte meg, ezekkel a városi nótákkal alapozta
meg a hirnevét. És most a színpadról csengenek
legújabb dalai, amelyneknek dicséretes sajátos-
sága a magyar lejtelem, aminő a „Jaj, Zsizi-
kámé“ és a „Ripittyomé“ és hangzik utcaszerte és
a szalonokban:

Légy az icipici párocskám,
Páratlanál szebb a páros szám . . .